

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิด

กฎหมาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายและอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง 300 คน โดยคำนวณหาสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนที่ทำการศึกษาดังนี้คือ สถานฝึกและอบรมบ้านกรุดา 150 คน สถานแรกรับบ้านเมตตา 90 คน สถานกักและอบรมบ้านอุเบกขา 30 คน และสถานฝึกอบรมบ้านปราณี 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า 27 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยหลังจากสร้างได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา 1 ท่าน จิตแพทย์ 1 ท่าน และทางด้านวัดและประเมินผล 1 ท่าน ทำการตรวจสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. แบบทดสอบ CES-D (Center of Epidemiological Studies Depression Scale) ซึ่งเป็นแบบทดสอบภาวะซึมเศร้า 20 ข้อ โดยจะถามถึงความรู้สึก

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน 1 สัปดาห์ในรอบเดือนที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วยอาการของภาวะซึมเศร้า 4 กลุ่ม คือ กลุ่มความนึกคิด (cognitive beliefs) 7 ข้อ กลุ่มอารมณ์ความรู้สึก (affective feelings) มี 7 ข้อ กลุ่มพฤติกรรม (behavioral Manifestation) มี 2 ข้อ และกลุ่มอาการทางกาย (somatic disturbance) มี 4 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมสถานที่โดยการทำหนังสือติดต่อผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัยขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และแจ้งหมายกำหนดการที่แน่นอนไปยังสถานที่ที่ต้องการเก็บข้อมูล
2. ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการทำแบบสอบถามอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่าข้อมูลที่ได้ จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบกับผู้ตอบแบบสอบถามใด ๆ ทั้งสิ้น
3. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม และให้ถามผู้วิจัยได้ในขณะทำ ถ้ามีผู้ไม่เข้าใจ
4. รวบรวมแบบสอบถามกลับภายในวันนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสตามคู่มือที่สร้างไว้ก่อนแล้ว และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งก่อนจะนำไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science Version X) ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถิติที่ใช้ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ศึกษาการกระจายของภาวะซึมเศร้าในตัวแปรต่าง ๆ ในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย โดยนำเสนอในรูปแบบตารางแสดงจำนวนร้อยละ
2. หาความชุกของภาวะซึมเศร้า โดยใช้สูตร

$$\text{Prevalence rate} = \frac{\text{จำนวนผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า}}{\text{จำนวนผู้เสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า}} \times 100$$

3. ใช้ Chi-Square test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการเกิดภาวะซึมเศร้า

สรุปผลการวิจัย

- ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาพบว่า
 - เพศ มีเพศชายร้อยละ 90 เพศหญิงร้อยละ 10
 - ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ ร้อยละ 95.3
 - อายุ อายุ 17 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 36.7 และอายุ 18 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 12.6
 - จังหวัดที่เกิด มีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างเกิดในกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัด คือ ร้อยละ 51.7 และร้อยละ 48.3
 - สถานภาพทางการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาแล้วคือ ร้อยละ 51.7 และมีผู้ที่กำลังศึกษาอยู่เพียง 17.3
 - สถานที่ที่วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายอยู่ในขณะเก็บข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรูณา คือ ร้อยละ 50
 - จำนวนครั้งที่เข้าอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า เข้ามาครั้งแรกถึงร้อยละ 85.6 และครั้งที่ 4 น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.7 เท่านั้น
 - ระยะเวลาที่ศาลตัดสินให้เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า ร้อยละ 33.3 อยู่ในระหว่างการรอพิจารณาของศาล ร้อยละ 29.0 ต้องอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเป็นเวลา 13-24 เดือน ร้อยละ 21.3 ต้องอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเป็นเวลา 4-12 เดือน ส่วนช่วงระยะเวลาอื่น ๆ มีเพียงจำนวนน้อย
 - ข้อหาที่กระทำผิด ส่วนใหญ่ถูกจับข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สินและช่องโจร ถึงร้อยละ 65.7
 - ระยะเวลาที่ได้เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า เพิ่งเข้ามา

อยู่ในระยะ 0-3 เดือนมากที่สุด คือ ร้อยละ 43.7 และรองลงมาคือ 4-12 เดือน ร้อยละ 32.3

การศึกษาของบิดาและมารดา พบว่า จบชั้นประถมศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 60.8 และ 64.5

อาชีพของบิดาและมารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างถึงร้อยละ 48 และ ร้อยละ 40.9 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย ร้อยละ 21.9 และร้อยละ 32.7

รายได้ของครอบครัว ร้อยละ 50 มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 30.7 มีรายได้ปานกลาง และมีรายได้สูงเพียง 19.3

การถึงแก่กรรมของบิดาและมารดา พบว่า ร้อยละ 13.6 และร้อยละ 9.7 มีบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้ว ช่วงอายุของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายขณะที่มีบิดาถึงแก่กรรม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 5-11 ปี ถึงร้อยละ 40.4 และช่วงอายุของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายขณะที่มารดาถึงแก่กรรมอยู่ในช่วงอายุ 5-11 ปี ร้อยละ 38.5 และช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 38.5

การใช้ยาและสารเสพติด พบว่า ร้อยละ 61.3 เคยใช้ยาหรือสารเสพติด และ ยาหรือสารเสพติดที่เคยใช้มาก ร้อยละ 31.5 เป็นกาวและทินเนอร์ และร้อยละ 30.5 คือ บุหรี่

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ร้อยละ 23.3 เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ และร้อยละ 75.7 ของผู้ที่เคยเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาโดยเข้าอยู่ในโรงพยาบาล

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบิดาของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ร้อยละ 24 เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ และร้อยละ 45.8 ของผู้ที่เคยเจ็บป่วยเคยเข้ารับการรักษา โดยเข้าอยู่ในโรงพยาบาล

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของมารดาของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายพบว่า ร้อยละ 21 เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ และร้อยละ 36.5 ของผู้ที่เคยเจ็บป่วยเคยเข้ารับการรักษา โดยเข้าอยู่ในโรงพยาบาล

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของพี่น้องของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ร้อยละ 14.7 เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ และร้อยละ 34.1 ของผู้ที่เคยเจ็บป่วยเคยเข้ารับการรักษา โดยเข้าอยู่ในโรงพยาบาล

บุคคลที่กระทำผิดกฎหมายในครอบครัว พบว่า มีร้อยละ 14.3 มีบุคคลที่กระทำ

ผิดปกติภายในครอบครัว และในจำนวนนี้เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายเป็นพี่น้องร้อยละ 41.9 บิดามารดาร้อยละ 27.9 ปู่ย่า-ตายาย ร้อยละ 23.2 และญาติร้อยละ 7

2. ความซุกซนของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย คือ ร้อยละ 66.3

3. ร้อยละของการเกิดภาวะซึมเศร้าโดยแจกแจงตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่า

เพศ พบว่า พบในเพศหญิงมากกว่า คือร้อยละ 76.7 ในเพศชายร้อยละ 65.2

ศาสนา พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์มีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 100 ในขณะที่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีภาวะซึมเศร้าเพียงร้อยละ 40

จังหวัดที่เกิด พบว่า ภาวะซึมเศร้าในผู้ที่เกิดในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 66.5 และร้อยละ 66.2

สถานภาพทางการศึกษา พบว่า ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่มีภาวะซึมเศร้ามากที่สุด คือ ร้อยละ 82.7

สถานที่ พบว่า วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายในสถานกักและอบรมบ้านอุเบกขามีภาวะซึมเศร้าต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 40 ในขณะที่สถานที่อื่นมีภาวะซึมเศร้าใกล้เคียงกัน

ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า ผู้ที่อยู่นานเกิน 36 เดือนขึ้นไปพบภาวะซึมเศร้าสูงถึงร้อยละ 90.9 ผู้ที่อยู่นาน 25-36 เดือนพบภาวะซึมเศร้าร้อยละ 70 นอกจากนั้นพบภาวะซึมเศร้าใกล้เคียงกัน

ระยะเวลาที่ศาลตัดสินให้เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า ผู้ที่ศาลตัดสินให้เข้ามาอยู่ 25-36 เดือน มีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุดคือ ร้อยละ 81.8 และผู้ที่ศาลตัดสินให้เข้ามาอยู่ 0-3 เดือน มีภาวะซึมเศร้าน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 50

การศึกษาของบิดา พบว่า ผู้ที่บิดาจบชั้นประถมศึกษา ไม่ได้ศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษา และจบมหาวิทยาลัย มีภาวะซึมเศร้าใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 68.1, 67.7, 62.5 และ 61.1

การศึกษาของมารดา พบว่า ผู้ที่มีมารดาจบมหาวิทยาลัย มีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุดคือ ร้อยละ 81.1 นอกนั้นพบใกล้เคียงกัน

อาชีพของบิดามารดา พบว่า ผู้ที่มีบิดามารดามีอาชีพทำเกษตรกรรม มีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุด คือ ร้อยละ 75.9 และ 88

รายได้ของครอบครัว พบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางมีภาวะซึมเศร้าต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 53.8 ส่วนผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและต่ำพบภาวะซึมเศร้าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 73.5 และ 70.1

การถึงแก่กรรมของบิดา พบว่า ร้อยละ 67.6 ของผู้ที่บิดามีชีวิตอยู่มีภาวะซึมเศร้า และร้อยละ 52.6 ของผู้ที่ยังถึงแก่กรรมมีภาวะซึมเศร้า

การถึงแก่กรรมของมารดา พบว่า ผู้ที่มีมารดาถึงแก่กรรมพบภาวะซึมเศร้าสูงกว่าผู้ที่มีมารดายังมีชีวิตอยู่ คือ ร้อยละ 72 และ 62.3

การใช้ยาและสารเสพติด พบว่า ผู้ที่เคยใช้และไม่เคยใช้ มีภาวะซึมเศร้าไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ร้อยละ 66.3 และ 70.4

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ผู้ที่เคยเจ็บป่วยมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยเจ็บป่วยมาก คือ ร้อยละ 82.6 และ 61.4

การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบิดา มารดา และพี่น้อง พบว่า ในผู้ที่บิดามารดาหรือพี่น้องเคยเจ็บป่วย มีภาวะซึมเศร้าสูงมากคือ ร้อยละ 80.6 ร้อยละ 79 และร้อยละ 86.4

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา พบว่า ผู้ที่บิดามารดาทะเลาะกันบ่อย มีภาวะซึมเศร้าสูงถึงร้อยละ 81

วิธีการที่ใช้แก้ปัญหา เมื่อสมาชิกในครอบครัวเกิดปัญหาขึ้น พบว่า ร้อยละ 85.7 ของผู้ที่ครอบครัวใช้วิธีทะเลาะกันบ่อย ๆ มีภาวะซึมเศร้า

ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายกับบิดามารดา พบว่า ผู้ที่ไม่สนิทสนมกับบิดามารดาเลยมีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุด คือ ร้อยละ 85.2

ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายกับพี่น้อง พบว่า ผู้ที่ทะเลาะวิวาทกับพี่น้องเป็นประจำมีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 90.9

เหตุการณ์สะเทือนใจหรือผิดหวังพบภาวะซึมเศร้าไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างผู้ที่มและไม่มีเหตุการณ์สะเทือนใจหรือผิดหวัง คือ ร้อยละ 71.8 และร้อยละ 62.9

การคาดหวังต่ออนาคตในภายภาคหน้า พบว่า ผู้ที่คาดหวังว่าอนาคตในภาคหน้าต้องแย่ลงมีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุด คือ ร้อยละ 100 ผู้ที่คาดหวังว่าเหมือนเดิมและดีขึ้น พบภาวะซึมเศร้าร้อยละ 87.0 และ 63.4

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเกิดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำ

ผดกฏหมาย พบว่า ปัจจัยทางร่างกายที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบิดาและพี่น้อง ($p < .01$) และการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของมารดา ($p < .05$) ส่วนปัจจัยทางด้านจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ สถานภาพทางการศึกษา รายได้ของครอบครัว สถานที่ที่วัยรุ่นที่กระทำผดกฏหมายอยู่ในขณะ เก็บข้อมูล ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบุคคลในครอบครัว การเจ็บป่วยทางจิตใจของวัยรุ่นที่กระทำผดกฏหมาย การคาดหวังต่ออนาคตในภายภาคหน้า ($p < .01$) ระยะเวลาที่ศาลตัดสินให้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครอบครัว ($p < .05$) ส่วนความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวพบว่า วิธีการแก้ปัญหาเมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่ง เกิดปัญหาขึ้นมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความชุกของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผดกฏหมาย จากการวิจัยนี้พบว่า มีร้อยละ 66.3 จะเห็นได้ว่าผลของการศึกษาที่ได้มีค่าแตกต่างจากที่มีผู้เคยศึกษาไว้คือ ร้อยละ 25 (Chiles, 1980, Kashani and Colleagues, 1980) และร้อยละ 20 (Hyde, Trupin and Michill, 1986) ค่าที่แตกต่างกันค่อนข้างมากนี้อาจจะอธิบายได้ โดยการแรก การไม่ยอมรับของสังคมในวัยรุ่นที่กระทำผดกฏหมายในการที่จะกลับไปสู่สังคมใหม่อีกครั้ง ดังที่สมพัตน์ ศรีแก้ว และคณะ (2521) ได้กล่าวไว้ว่า การแยกประเภทเด็กดีและเลวมีผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กมาก การที่วัยรุ่นเข้ามาสู่สถานพินิจและคุ้มครอบครัวก็อาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเหล่านั้นถูกสังคมได้จัดประเภทไว้เป็นเด็กเลวแล้ว ทำให้การคาดหวังต่ออนาคตเป็นไปในทางลบ และจากการวิจัยนี้ยังสนับสนุนอีกว่าความคาดหวังต่ออนาคตในภายภาคหน้ามีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาตาม Beck's model ได้ว่า การคาดหวังในทางลบ (negative expectation) เป็นพื้นฐานของการเกิดภาวะซึมเศร้า จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นที่กระทำผดกฏหมายในการศึกษาครั้งนี้ มีโอกาสที่จะเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่า ประการที่สอง สังคมไทยเป็นสังคมขยาย สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันซึ่งกันและกันมากกว่าในสังคมต่างประเทศ เมื่อวัยรุ่นเข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครอบครัวแล้วทำให้เกิดการพรากจากวัตถุที่ผูกพัน (objects of attachment) อย่างมาก และผลที่ตามมาอธิบายตาม cognitive and behavioral models ในเรื่อง

ของการพรางจากและการเกิดภาวะซึมเศร้า จะเกิดภาวะซึมเศร้า ประการที่สาม สภาพความเป็นอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในแต่ละสังคมแตกต่างกัน ดังนั้น ย่อมมีผลทำให้ภาวะซึมเศร้าต่างกันด้วย ประการที่สี่ แบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยแตกต่างกัน ย่อมมีผลทำให้ความชุกของภาวะซึมเศร้าแตกต่างกันด้วย (Kutcher and Marton, 1989)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้า พบว่า

2.1 ปัจจัยทางด้านร่างกาย

2.1.1 การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบิดาที่พี่น้องมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของมารดาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่ากรรมพันธุ์น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดภาวะซึมเศร้า ดังที่ Kaplan และ Sadock (1985) กล่าวไว้ว่า ในครอบครัวเดียวกันที่มีบิดามารดาที่มีปัญหาทางอารมณ์ทั้ง 2 คน เด็กจะมีโอกาสเกิดปัญหาอารมณ์มากกว่าเด็กอื่น ๆ 4 เท่าในช่วงอายุก่อน 18 ปี แต่ในการที่จะสรุปว่าภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากกรรมพันธุ์ จำเป็นต้องศึกษาในฝาแฝด ดังนั้นภาวะซึมเศร้าอาจจะเกิดขึ้นจากปัจจัยทางด้านจิตสังคม เนื่องจากการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของบิดามารดาจะมีผลต่อปัจจัยทางด้านพลวัตของครอบครัว (family dynamic factors) ซึ่งมีผลต่อพยาธิสภาพทางจิตของเด็กที่มีภาวะซึมเศร้า ผู้ใหญ่ที่เคยมีภาวะซึมเศร้าจะมีการแสดงออกของทักษะในการเป็นบิดาหรือมารดาที่ไม่ดี (Paskin et al., 1971; Weissman et al., 1972 and Cox et al., 1987) นอกจากนี้การที่บิดามารดาที่มีความเจ็บป่วยทางจิตเวชจะมีผลต่อเด็กและครอบครัวดังนี้ คือ การขัดแย้งระหว่างคู่สมรส ทัศนคติ และความสามารถของบิดามารดา จะมีผลต่อการพัฒนาของเด็ก ระดับความเครียดเรื้อรัง และการสื่อสารภายในครอบครัว ดังนั้นจึงมีผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าได้ด้วย (Stavarakaki, 1989)

2.1.2 เพศ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนการศึกษาของ Rutter และคณะ (1976, 1979, 1980) โดยศึกษาต่อเนื่องใน Isle of Wight พบว่า เด็กอายุอายุ 14-15 ปี ความรู้ลึกของภาวะซึมเศร้าจะมีความสัมพันธ์กับการเข้าสู่วัยรุ่นมากกว่าความสัมพันธ์กับเพศ ซึ่งการเข้าสู่วัยรุ่นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเร็วหรือช้า ในช่วงวัยก่อนวัยรุ่น

ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละเพศ

2.1.3 การใช้ยาและสารเสพติด พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจจะอธิบายได้ว่า วัยรุ่นเหล่านี้ไม่ได้ใช้ในระหว่างเก็บข้อมูล จึงไม่น่าจะมีผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า

2.2 ปัจจัยทางด้านจิตสังคม

2.2.1 สถานภาพทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจจะอธิบายได้ว่า สถานภาพทางการศึกษาจะมีแนวโน้มต่อผลของการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ดังจะพิจารณาจากตารางที่ 4 จะพบว่าผู้ที่กำลังศึกษาพบภาวะซึมเศร้าที่สูงที่สุด ในขณะที่ผู้จบการศึกษาแล้วและผู้ที่ไม่ได้ศึกษามีการเกิดภาวะซึมเศร้าในจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 62.6 และ 63.4 อาจจะอธิบายได้ว่าผู้ที่กำลังศึกษาน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตมากกว่า จากการเป็นนักเรียนมาสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ทำให้รู้สึกผิดหวังต่ออนาคตของตนเองและมีแนวโน้มที่จะมองอนาคตในทางการศึกษาในทางลบ ดังนั้นโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าจึงมีมากขึ้น โดยอธิบายได้จากรูปแบบของภาวะซึมเศร้าแบบ Beck (Beck's model of Depression) ว่าการคาดหวังต่ออนาคตในทางลบจะเป็นพื้นฐานของการเกิดภาวะซึมเศร้า (Gugenheim and Nodelson, 1985)

2.2.2 รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Kaplan และคณะ (1984) และ Schoenbach (1982) ที่พบว่าในกลุ่มที่มีเศรษฐกิจระดับต่ำมีความชุกของภาวะซึมเศร้าสูงกว่า และอาการรุนแรงกว่าในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจสูง

2.2.3 สถานที่ที่วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายอยู่ในขณะเก็บข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4 ร่วมด้วยจะพบว่า สถานกักและอบรมบ้านอนุเบกขาเกิดภาวะซึมเศร้าน้อยที่สุด อาจจะเป็นเพราะว่า สถานที่แห่งนี้มีการฝึกอบรมวิชาชีพ เช่น ช่างไม้ ช่างเหล็ก ซึ่งจะแตกต่างจากสถานที่แห่งอื่น ๆ ทำให้วัยรุ่นที่อาศัยอยู่มีกิจกรรมมากขึ้น และกิจกรรมนี้เองอาจจะมีส่วนช่วยลดภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นได้

2.2.4 ระยะเวลาเวลาที่ศาลตัดสินให้เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าเวลาที่ศาลตัดสินให้อยู่ยาวนาน

ย่อมมีผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้ามากกว่าผู้ที่ศาลตัดสินให้อยู่ในระยะเวลาสั้น ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 3 จะพบว่า ผู้ที่ศาลตัดสินให้อยู่ 0 - 3 เดือน และ 13 - 24 เดือน มีการเกิดภาวะซึมเศร้าใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 50 และ 59.8 แต่ในขณะที่ผู้ที่ศาลตัดสินให้อยู่ในระยะเวลา 25 - 36 เดือน มีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 81.8

2.2.5 ระยะเวลาเวลาที่เข้าอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.6 การถึงแก่กรรมของบิดาและมารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากร้อยละพบว่า วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายและมีภาวะซึมเศร้า มีเพียงร้อยละ 2.5 หรือ 5 คน ที่มารดาเสียชีวิตในช่วงวัยก่อน 5 ปี และร้อยละ 5.5 หรือ 11 คน ที่มีบิดาเสียชีวิตในวัยก่อน 11 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าเพราะการสูญเสียมารดา มีความสำคัญมากในช่วงอายุ 5 ปีแรก และการสูญเสียบิดาในช่วงอายุ 10-14 ปี เป็นระยะวิกฤต (critical predisposing variable) ในการเกิดภาวะซึมเศร้า (Guggenheim and Nodnelson, 1985) ดังนั้น ส่วนใหญ่ของวัยรุ่นจะไม่อยู่ในช่วงที่เป็นระยะวิกฤตในขณะที่บิดามารดาเสียชีวิต จึงไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการถึงแก่กรรมของบิดาและมารดากับการเกิดภาวะซึมเศร้า

2.2.7 ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว พบว่า วิธีการแก้ปัญหาเมื่อสมาชิกคนใดในครอบครัวเกิดปัญหาขึ้น มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาจากรายที่ 4 จะพบว่า ผู้ที่มีบิดามารดาทะเลาะกันบ่อย ๆ จะมีภาวะซึมเศร้ามากที่สุดถึงร้อยละ 81 ดังนั้นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวใดก็ตามที่มีความขัดแย้งกันเสมอย่อมมีผลทำให้เกิดความคับข้องใจเรื้อรัง และเกิดกลุ่มอาการซึมเศร้าจากการปรับตัวที่ผิดปกติได้ (maladaptive depressive syndrome) (Guggenheim and Nadnelson, 1985)

2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายกับบุคคลในครอบครัวซึ่งได้แก่ บิดามารดา และพี่น้อง พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจจะอธิบายได้ว่า การที่ความสัมพันธ์กับบิดามารดาไม่ดีหรือไม่สนิทสนมกัน ซึ่งพิจารณาจากรายที่ 4 จะพบว่า ผู้ที่ไม่สนิทสนมกับบิดาหรือมารดาเลยมีภาวะซึมเศร้าสูงที่สุดถึง

ร้อยละ 81 อาจจะสามารถอธิบายได้จากการที่ไม่สนิทสนมกับบิดามารดาเลย ถือว่าเป็นการสูญเสียวัตถุ (object loss) ซึ่งอธิบายตาม Bibring's model ได้ว่า ภาวะซึมเศร้าจะเกิดขึ้นเมื่อ ego รับรู้ถึงความไร้ที่พึ่ง ego จะเกิดความเจ็บปวดจาก narcissistic injury และความเชื่อมั่นในตนเอง (self-esteem) จะถูกทำลายลง ภาวะซึมเศร้าจะเกิดขึ้นเมื่อคนไม่สามารถได้ความต้องการที่จะมีค่าและเป็นที่ยอมรับ หรืออาจจะสามารถอธิบายได้ว่ากรณีที่บิดาและมารดาไม่มีความสนิทสนมด้วย ทำให้รู้สึกโกรธต่อบิดามารดา ซึ่งบิดามารดาเป็นวัตถุที่เป็นที่ยอมรับ (loved objects) ทำให้เกิดความคิดแบ่งแยก (ambivalence) ไม่สามารถโกรธบิดามารดาได้ ความโกรธจึงย้อนกลับเข้าหาตนเอง ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้ (Guggenheim and Nadnelson, 1985) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายกับพี่น้อง ก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4 จะพบว่า ผู้ที่ทะเลาะวิวาทกับพี่น้องเป็นประจำจะมีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 90.9 อาจจะสามารถอธิบายได้ว่า การที่ทะเลาะวิวาทกับพี่น้องเป็นประจำอาจจะไม่ได้จากบุคลิกภาพผิดปกติ การทะเลาะวิวาทเป็นประจำทำให้เกิดผลที่ตามมาคือ ความคับข้องใจ เรื้อรังทำให้เกิดกลุ่มอาการซึมเศร้าจากการปรับตัวที่ผิดปกติได้ (maladaptive depressive syndrome) (Guggenheim and Nadnelson, 1985)

2.2.9 เหตุการณ์ที่ทำให้สะเทือนใจหรือผิดหวัง ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดจากการปรับตัวที่ผิดปกติ (adjustment disorder with depressed) ซึ่งสัมพันธ์กับผลที่ได้จากการศึกษาในหัวข้อระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เพราะผู้ที่มีภาวะซึมเศร้ามีเหตุการณ์สะเทือนใจหรือผิดหวังเกิดขึ้นภายใน 3 เดือน มีเพียงร้อยละ 14.5 เท่านั้น

2.2.10 การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในอดีตของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่าผู้ที่เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ ร้อยละ 87.6 เกิดภาวะซึมเศร้าในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยเจ็บป่วยมีเพียงร้อยละ 61.4 เท่านั้นที่เกิดภาวะซึมเศร้า สามารถอธิบายได้ คือ การเจ็บป่วยทางด้านจิตใจจะทำให้บุคคลผู้นั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดความวิตกกังวลสูงกว่าในผู้ที่ไม่เคยเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ ซึ่งมีจิตแพทย์หลายท่านที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับการเกิดภาวะซึมเศร้า Starvarakaki และ Vargo (1986) เชื่อว่ามีการเกี่ยวข้องกันอย่างมาก หรืออาจจะเกิดร่วมกันระหว่างความวิตกกังวลและการเกิดภาวะซึมเศร้า

2.2.11 การคาดหวังต่ออนาคตในภายภาคหน้ามีความสัมพันธ์กับการเกิด

ภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 3 จะพบว่า การคาดหวังต่ออนาคตในทางแย่งจะมีภาวะซึมเศร้าเกิดสูงที่สุด คือ ร้อยละ 100 เมื่อคาดหวังว่าเหมือนเดิม พบภาวะซึมเศร้าร้อยละ 87.0 แต่เมื่อคาดหวังว่าดีขึ้นภาวะซึมเศร้ามลดลงไปเหลือร้อยละ 63.4 ซึ่งตรงกับรูปแบบภาวะซึมเศร้าที่อธิบายตามความรู้สึกนึกคิด (cognitive model) ในรูปของ Beck's model ที่กล่าวว่า การคาดเดาในทางลบ การสิ้นหวังเป็นจุดศูนย์กลางของภาวะซึมเศร้า คนที่มีภาวะซึมเศร้าจะรู้สึกว่าชีวิตมีอุปสรรคไม่สามารถจะผ่านไปให้ถึงจุดหมายได้ มองตนเองไร้ที่พึ่งและสิ้นหวังที่จะทำการควบคุมอนาคตให้เป็นไปตามจุดหมายของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่องการศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ความชุกของภาวะซึมเศร้ามีถึงร้อยละ 66.3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ วัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายที่มีภาวะซึมเศร้าลักษณะ เรือรังควร จะได้รับการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง จากผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะมีส่วนช่วย ในการป้องกันการแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) ผลวิจัยที่ได้จึงควรทำการศึกษาเพิ่มเติมหาสาเหตุหรือวิถีแก้ไขที่มีประสิทธิภาพต่อไป การทำวิจัยเพิ่มเติมควรจะพิจารณาในประเด็นสำคัญต่อไปนี้คือ

1. การศึกษาเปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายและในวัยรุ่นทั่วไป โดยกำหนดให้ตัวแปรที่สำคัญ ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าเหมือนกัน
2. การศึกษาทดลองการใช้กลุ่มบำบัดในการช่วยเหลือวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายที่เกิดภาวะซึมเศร้า
3. การศึกษาเปรียบเทียบกระทำผิดกฎหมายซ้ำในกลุ่มวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายที่มีภาวะซึมเศราร่วมด้วย และได้รับการรักษาด้วยยาต้านเศร้า กับวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายทั่วไป
4. การศึกษาเปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายที่มีระยะเวลาในการอยู่ในสถานพินิจที่แตกต่างกัน